

VAKUF-NAMA SEFER-SPAHIJE, SINA FERHADA IZ BANJALUKE

2. muharema 1028 (20. decembra 1618).

Original: Orijentalni institut u Sarajevu, manuskript br. 4464.

Opis: Vakuf-nama je pisana na turskom jeziku, kaligrafski, sa izvjesnim greškama.

Izdanja: Vakuf-nama dosad nije objavljena.

Prijevod vakuf-name:

Cvjetovi neograničene zahvalnosti, cvjetovi nebrojene blagodarnosti usmjereni su uzvišenom Allahu, Onome koji poznaje stanja (i položaje) svega što postoji, Onome koji diže zavjese sa svega što je nejasno - velika je Njegova moć, a mudrost Njegova je iznad svega - (Allahu) koji je sva bića stvorio u najdivnijoj harmoniji. Sve što živi na ovom svijetu On je stvorio na (jedinstven i) nedostižan način.

Nekim ljudima - a ljudi su najplemenitija bića - dao je učenost i savršenstvo, a drugima je dao imetak i bogatstvo. Bog je prosvijetlio srca raznovrsnim znanjima i spoznajama. Neki ljudi koji imaju ugled i slavu, ili posjeduju imetak i bogatstva upućeni su na pravi put od strane uzvišenog Gospodara; njihova su bogatstva određena i učvršćena na putevima dobrih (djela), a prema sadržaju (kur'anskih) riječi: "Oni koji udjeljuju imanja svoja noću i danju, tajno i javno, dobiće nagradu od Gospodara svoga..."¹

Neke je Bog tako stvorio da traže da uđu u sretni sadržaj kur'anaskog ajeta čije se značenje i djejestvo uvijek osjeća: "Allahove hramove održavaju oni koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju".² Nekoga je uputio da se trudi da obavlja namaz, hodočašće i trudi se u borbi na Božijem putu izgovarajući

---

¹ Kur'an, 2:274.

² Kur'an, 9:18.

"Odazivam Ti se, Bože!", a nekoga je uputio stazama dobročinstva i žrtvovanja, te da u čvrstoj odluci čini dobra djela. Neke pobožne robove je uputio da podižu džamije i mesdžide i grade građevine u dobrotvorne svrhe. Neke pobožnjake čistog vjerskog ubjeđenja je usmjerio i stvorio kod njih naviku da dijele zekat i obavljaju namaz, da vakufe imetke i dijele milostinju, olakšao im i odredio da postignu i dostignu obilne, vječne i deseterostruke nagrade za svako dobro djelo, u smislu ajeta koji sadrži uputu: "Ko uradi dobro djelo, biće deseterostruko nagrađen".³

Stihovi:

Kako mogu da izbrojim Tvoje dobrote i milosti?

Kako se može izbrojati lišće na drveću i pijesak u pustinji?!

To je krajnji cilj ljudskih želja. Neka je beskonačni niz dragulja salavata na Muhameda i beskonačni, beskrajni, cvjetni vijenac pozdrava, vijenac pozdrava caru svih Božijih poslanika, vojskovođi vojske najčistijih; onome koji je pronikao u tajne u tajne riječi "Subhāna-l-lađi asrā"; onome koji je nadglednik ružičnjaka; sokolu koji se nalazi na najvišoj tački na planini; feniksu koji leti prostorom; onome promišljenom, pametnom, bistrome koji može da shvati i pronikne u značenje (riječi) "Ana amlah"; miljeniku Božijem koji osjeća slast riječi "Ana afsah"; onome koji se nalazi na prijestolju "Istafa"; uzvišenom vladaru (pejgambera) zemlje "Li ma' a-allah", sretnom i uglednom pokrovitelju poslanstva Muhamedu - Mustafi - neka je Božija milost i spas na njega. Ta tačka gdje se nalazi njegovo darežljivo tijelo je uzrok stvaranju i povod stvaranju stranica ovoga svijeta. A tome je dokaz jasni sadržaj hadisa: "Da te nije, ne bih vasionu stvorio".

Svi poslanici Božiji i svi oni koji upućuju na pravi put slijede njegovu čisto svjetlo i uzimaju svjetlo od njegova svjetla .

Prestigli su te po vremenu, a ti si njih prestigao vrijednostima, pa ti si i onaj koji je prestigao i prestignuti. Također, neka je salavat na njegovu časnu familiju i na njegove ugledne i poštovane drugove koji su bili zvijezde vodilje upute i svjetiljka u tami. Za njih je rečeno u časnom hadisu: "Moji drugovi su kao zvijezde - za kojim god krenete, izabrali ste pravi put."

Ashabi su plemenita roda, darežljivi, ugledni, iz plemena Muhameda. Oni su mu dali obećanje i iskazali mu odanost do vijeka i dok mjesec putnicima puteve u tamnim noćima obasjava. Neka je Božiji mir na blagoslovljene grobove vođa u vjeri i na učenjake, mudžtehide - neka je Božije zadovoljstvo na sve njih koji su, svaki pojedinačno, pokazali čudesno zalaganje u uzdizanju visoke Božije riječi; u oživljavanju vjere cara poslanika i određivanju smjera pravoga puta i rešada; u objašnjavanju puteva dobrih djela i uputa na pravi put; u širenju puta i žrtvovanju bogatstava na Božijem putu; u izdvajanju pokretnih i nepokretnih bogatstava i ulaganja u

³ Kur'an, 6:160.

vakufsku glavnici; na mudžtehede koji su vođe vjere, učenjaci koji su bili povod milosti Božijoj prema narodima; koji su uzrokovali oživljavanje i naseljavanje zapuštenih krajeva svijeta - dobri su to bili ljudi i Bog im nagradu obećava i jamči, a kao što je neko rekao:

"Imami Božije vjere su ljudi koji su vodili učene rasprave. To su čaše pune sadržaja u perivojima rasprava. Oni su prenosili prvih sedam sura Kur'ana - neka Bog napoji svakoga od njih koji je živio u njihovo vrijeme i onoga koji je spadao u tu grupu, bili to oni stariji, ili mlađi. On mi je dovoljan, a divan li je On zaštitnik!"

Ono što je zapisano u ovom dokumentu, kao osnov vakufljenja i odredbe njegove, to je kod mene utvrđeno i preda mnom se razjasnilo; ja sam donio presudu o njegovoj pravilnoj, pravnoj valjanosti i neopozivosti - svjestan razmimoilaženja uglednih imama - ja sam onaj od Njega ovisni. Veliki je On, učen je Muhamed, sin Kemalov, kadija u gradu Banjaluci, mufetiš mukata Bosne - neka im je obojici oprošteno.

A zatim: Povod da se sastavi i napiše ova isprava o dobročinstvima i razlog pisanju i službenom objavljivanju ove listine je slijedeći:

Hadži Sefer Spahija, sin Ferhada koji stanuje u Ibrahim-begovoj mahali koja spada u mahale Banjaluke, postojbine ratnika i boraca za vjeru, Bogom zaštićene - neka je Tvorac ljudskoga roda sačuva od nevolja i neka njeni stanovnici uvijek čine dobra i uzvišena djela - jest čovjek koji spada u dalekovidne i budne osobe, zatim koji spada u dobrotvore i dobročinitelje; u osobe koje teže milosrdnim i dobrim djelima koji je uzor (među) posjetiocima dva časna harema (Meka i Medina); koji je obred sa'ya između Safe i Merve obavio (sa mnogo ljubavi) i srcem punim iskrenosti, on, hadži Sefer Spahija, sin Ferhadov - neka mu Bog produži život i neka ga sačuva (od nevolja) i neka mu ostvari njegove želje.

Onda kada je Božijom uputom iz sna nemarnosti probuden, kada se hadži Sefer-spahija probudio i kada je bacio pogled dalekovidnosti, okom koje gleda pouku od ovog nestalnog svijeta primjetio je da ovaj varljivi i nestalni svijet nije mjesto spokoja, niti dvorac sreće; da su sva stvorenja ovog svijeta zasićena bolom; sve težnje i stremljenja na njemu se završavaju (nemirom i) dotučenošću zbog briga; problemi ljubavi (prema ovom svijetu) predstavljaju muke i tegobe, a konac njegova bogatstva je čisti pakao.

Njegovo bogatstvo (misli: ovoga svijeta) postiže se mukom; njegovo trajanje je ispunjeno prolaznošću; svaka njegova trajnost predstavlja seobu mrtvacu i preseljenje na onaj svijet. Svaki poduhvat na ovom svijetu je prijevara, obmana i varka; njegova milost i njegova muka idu zajedno; njegova dobrotva pretvara se u varku, a život na njemu je združen sa smrću; postavljanje na položaj i svrgavanje s položaja su blizanci (jedno); spokojstvo na njemu je sinonim za bol. Ali prema izreci: "Ovaj svijet je njiva za budući svijet", sredstva za prijateljstvo, duševni mir i spokoj, radost i veselje na budućem, vječnom svijetu i na mjestu gdje će se ljudi sresti radaju

se i nastaju na ovoj njivi budućeg svijeta i na ovom polju na kojem se sabire rezervna hrana, kao što je Bog - neka je slavljen i uzvišen - rekao: "Oni koji imanja svoja troše na Allahovom putu liče na onoga koji posije zno iz kojeg nikne sedam klasova i u svakom klasu po stotinu zrna - a Allah će onome kome hoće dati i više. Allah je neizmjerljivo dobar i sve zna."⁴

Trošenje imetka u ime Boga je kao jedna sjemenka koja daje sedam klasova, a u svakom klasu po stotinu zrna; Bog povećava bogatstvo onome kome On hoće. On ima uvida u sve i On je sveznajući. Prema apsolutnom zahtjevu i opštem značenju časnog (kuranskog) ajeta, nagrada onima koji siju sjeme na Božijem putu na ovoj njivi budućeg svijeta, na ovom prolaznom svijetu je mnogostruko i vječno uživanje u raju, a onima koji posade stabljiku dobročinstva plod daje vječne rajske slasti, ugodnosti i blagostanja, i za njih će biti pogasene paklenske vatre Božije svemoći.

Prema časnoj izreci njegove ekselencije, odabranog Poslanika i miljenika Boga, koji izdržava sve na zemlji - neka je na njega milost Božija, Gospodara koji sve oprašta: "Kada čovjek umre, njegova djelatnost prestaje, osim u tri slučaja: u znanju kojim se drugi koristi; u dobro odgojenom djetetu koje se za svoje roditelje Bogu moli; i u trajnoj milostinji..." - prema tom hadisu, utvrđeno je da je trajna milostinja koju si uvakufio najbolje dobročinstvo i najveličanstvenije dobro djelo od trajne koristi i vječne nagrade. Uistinu, nakon razmišljanja o ovoj prolaznosti i udublivanja u stanja budućeg svijeta, iskazujući zahvalnost za blagodati koje mu je dao uzvišeni Stvoritelj svijeta, i blagodarnost za blagodati koje mu je podario Onaj koji blagodati daruje, vakif nije odgađao i nije zanemario pripremu dobrih djela i podizanje dobrotvornih građevina.

On je imao na umu uvakufljenje dok još kao zdrav imetkom raspolaže i dok može dobročinstvo činiti da to sa iskrenom namjerom učini i time postigne ogromne i obilne nagrade, te da produži lijep spomen i svoje ugledno dobročinstvo. I kada je u dubinu njegova bistrog uma pala i učvrstila se Božijim nadahnućem i Božijom dobrotom njegova čista odluka da se u defter dobrih djela zapiše još jedno lijepo uvakufljenje i obilna nagrada, uvidio je da je dobro da podigne - među ostalim uvakufljenjima - časnu džamiju, krasnu bogomolju, a prema smislu ajeta koji uputu nosi: "Allahov hram održavaju oni koji u Allaha i onaj svijet vjeruju",⁵ i prema sadržaju časnog hadisa: "Ko podigne i sagrađi džamiju u ime Boga, Bog će mu sagrađiti boravište u raju".

Kada je vakif uvidio da je mjesto prometno i da mu je potrebna džamija, i kada je uvidio da je dobro da se ona nalazi u spomenutom - Bogom štićenom gradu - u mahali hadži Sefera, u njegovoj vlastitoj bašči, koja je među stanovništvom poznata po imenu spomenutog vakifa a koju nije potrebno pobliže opisivati i obilježavati - podigao je jednu časnu džamiju,

⁴ Kur'an, 2:261.

⁵ Kur'an, 9:18.

jednu lijepu bogomolju sa poznatim mektebom da bi se muslimanska djeca obučavala učenju Kur'ana. Za troškove časne džamije i lijepog mekteba vakif je, prema mišljenju poznatih pravnih autoriteta, uvakufio jednu sumu novaca. On je također, u namjeri da svoje uvakufljenje registruje kako treba, za muteveliju odredio Veliju, sina Hasanova. Da bi vakif predao novac o kojem će biti govora - neka ga Bog sačuva od štete i manjka - spomenuti vakif i navedeni mutevelija su došli na časni šerijatski sud visokog naslova i na zborište ugledne vjere čvrstih temelja - neka Bog izljeva svoju milost na njegova osnivača dok se dan i noć smjenjuju. U prisustvu simbola šerijata, kadije pravednoga koji je ugledom svoga krasnog potpisa uvećao ljepotu ovog dokumenta, ovako je spomenuti mutevelija pred kadijom izjavio i na ovakav način je svoju želju iskazao.

Na prvome mjestu, podigao je i uvakufio jednu svijetlu, časnu bogomolju na spomenutom mjestu, a u njenoj blizini jedan lijep i dopadljiv mekteb za obuku muslimanske djece. Nakon uvakufljenja, pošto je došla sultanska dozvola da u časnoj džamiji svi vjernici obavljaju propisani namaz, uče Kur'an i obavljaju itikaf i da muslimani - prvaci i puk - pojedinačno ili zajednički obavljaju pet dnevnih namaza, ubrajajući u to i džumu i dva bajram-namaza, odredio je namjenu gore spomenute džamije. Spomenuti vakif, želeći da ova sretna uvakufljenja traju dokle Bog bude htio i da spomenuta džamija bude vječno u dobrom i ispravnom stanju, za troškove iz svog najljepšeg imetka što ga je stekao izdvojio je sumu od 194.000 akči, čija polovina - da bi se suma utvrdila - iznosi 97.000 akči. Vakif je to uvakufio, spomenutom muteveliji predao i ovako postavio svoj uslov:

Spomenuti uvakufljeni iznos neka se, na dozvoljen način, dade u promet uz 10% interesa. Svake godine, bez uvećanja ili nekih sličnih izmjena, da od svakih deset jedan bude ribh (dobit, interes), i od nastalog iznosa dobiti, što iznosi 19.440 akči, neka se troši na potrebne izdatke. Mutevelija vakufa neka ne posluje i ne stupa u poslovne aranžmane sa bankrotima, hrđavim osobama, običnim radnicima, jamcima za državnu imovinu ili kasu i vojnim licima, nego sa uglednim trgovcima, bogatim ljudima koji imaju svoje stalno prebivalište. Neka s takvim osobama stupa u poslovne odnose. Pri pozajmljivanju novaca, neka se uzme siguran zalog kojim se može namiriti dug, ili bogat žirant koji svojim imetkom može dug nadoknaditi, ili, prema potrebi, neka se od ovoga dvoga zadovolji jednim. Mutevelija vakufa neka nikome ne daje više od 2.000 akči od spomenutog uvakufljenog iznosa, osim onda kada se položi siguran zalog. Kada bude nužno da se novci koji su pozajmljeni vrata s jednog mjesta ili od jedne osobe, a potrebno je da se dadnu drugoj osobi - taj čin neka se obavi u prisustvu vakufskih službenika (...), i opet, s njihovim znanjem, neka se drugi zaduži i neka se u prisustvu svjedoka dadne da se registruje. Prihod od novca svake sretne godine neka se čuva u rukama mutevelije vakufa. Viškovi vakufski, koji preteknu preko izdataka za plate vakufskih službenika, neka se upišu u obračunsku knjigu i neka se dodaju vakufskoj glavnici. Svake godine spomenuti vakuf neka materijalno jača. Kada se svedu računi, neka se

razmotri stanje viškova. Zatim treba razmotriti pitanje troškova, plata, knjiženja, i općenito poslovanja. Za imama u časnoj džamiji i toj lijepoj bogomolji neka se postavi osoba koja će predvoditi narod. Ta osoba treba da bude poznata po znanju, pobožnosti i moralnoj čestitosti; po blagosti, razboritosti i falahu. On treba da zna pravilno da uči Kur'an, da se pridržava propisa Kur'ana; uz to treba da je pobožan, religiozan, neokaljan, da poznaje vjerske propise i pridržava ih se, da dobro poznaje naredbe, preporuke islama (*sunan, mustahabbat, adab*). On neka predvodi muslimane u pet obaveznih namaza, te u ostalim namazima koji se zajednički obavljaju. Imam neka svaki dan iza sabah-namaza prouči časnu suru Jasin, iza ikindije-namaza sure an-Naba', a poslije jacije-namaza sure al-Mulk. Kada završi učenje, neka to pokloni za duše vakifovih roditelja. Imam neka za to uživa osam akči dnevno. Mujezin neka bude osoba koja ima lijep glas poput slavuja iz ružičnjaka i treba da ima dobar sluh. Treba da poznaje uvjete učenja ezana i da poznaje vrijeme obavljanja namaza. Mujezin neka uči ezan na svijetloj džamijskoj munari, koja će pobožnim i iskrenim vjernicima najavljivati nastupe vremena za obavljanje namaza.

(...)⁶

A kada je kadija vilajeta i valija pokrajine koji donosi mudre presude i koji presuđuje i okončava sporove dokazima istine - kada je taj kadija pokrenuo spor, donio je neoborivu presudu o valjanosti uvakufljenja određene sume novaca. To je izvršio na osnovu važećeg pravnog učenja Abdulaha Ensarija, koji istražuje zakonske istine i koji ispituje pravne finese iz osnova prava i pravnih disciplina. Zatim je spomenuti vakif - neka mu mahane sakrije Onaj koji oprašta - s druge strane započeo razgovor i iz jednog drugog pravca zametnuo raspravu.

Za neopozivost uvakuljenja novaca postoji mogućnost. Što se tiče trajnosti tih objekata, nema mogućnosti da vječno traju, a poznato je isto tako da vakufljenje koje nije trajno brzo nestane. Kad je već tako, ovakvo uvakufljenje bolje je poništiti i odredba toga uvakufljenja bolje je da se poništi.

Pošto je to kadija izjavio, spomenuti mutevelija je rekao da u pitanju kadijske presude i u problemu kadijske odluke kadija treba da se osloni i primijeni učenje Imami Ebu Jusufa i Imami Muhameda. Zatim je rekao da kadija u svojoj presudi slijedi njihove stavove. Svojestvo trajnosti je neodvojivo i uvijek prisutno. Kada je zatražio (mutevelija) i zamolio učenog kadiju koji rješava sporove, koji se može smatrati kadijom svoga vremena, učenim, vrijednim, da on donese presudu na osnovu ispravnog i obrazloženog mišljenja ove dvojice imama, te na osnovu njihovog utvrđenog i valjanog pravnog učenja, navedeni kadija je uvidio da ima osnova da se to uvakufljenje obavi i da je taj čin pravedan i koristan.

⁶ Ovdje nismo mogli prevesti: nema kontinuiteta u smislu, pošto nedostaje dio dokumenta. Nismo mogli utvrditi koliko stranica nedostaje.

Ponovo je, po drugi put, kadija donio na zakonu zasnovanu i važeću presudu o neopozivosti vakufa, svjestan različitih stavova o njegovoj trajnosti, neopozivosti i zakonitosti, svjestan odredaba i propisa njegovih o potrebi uvažavanja njegovih moći i posebnih elemenata.

Potom je spomenuto, navedeno uvakufljenje na osnovu poznatog propisa i na utvrđeni način postalo pravno valjan i neopoziv vakuf, čista obaveza za zavještanje. Zatim je postao vakuf koji se ne može poništiti, niti ima mogućnosti za opoziv, ne može se oštetiti niti pokvariti. Ajet (o tome kaže): "Onaj ko je (ga) izmijeni a zna kako glasi - pa grijeh za to pada na one koji je (ga) mijenjaju; - a Allah, zaista, sve čuje i zna."⁷

Nagrada vakifu je zajamčena kod vječno Živoga, Darežljivoga, Plemenitoga.

Ovo se dogodilo i zapisano je drugog dana časnog (mjeseca) muharema godine 1028 poslije hidžre Poslanikove (20. decembra 1618) - neka je njemu najveći blagoslov i najljepši pozdrav.

Svjedoci čina:

Uzor prvaka Mehdi-beg; ponos njemu ravnih - Ali, sin Mehdi-begov; stup vaiza - Nezir-efendija; Mehmed-čelebi, imam; Osman-čelebi, imam; Ibrahim-čelebi, imam; Hasan-čelebi, imam; Ali-čelebi, al-musta'idd, sin hadži Dervišov; drugi Ibrahim-čelebi, imam; Alija-halifa, koji pripada Bedr-efendiji; Omer-halifa, sin Muharemov; uzor vršnjaka hadži Husejn-aga, sin Ajnijev; drugi Ibrahim-halifa, imam; Muhamed-čelebi, mujezin; ponos prvaka Hurrem, ćehaja; hadži Nesuh, čauš u bosanskoj defterhani; hadži Ibrahim-aga, terzibaša; pisac ovih slova (ove vakuf-name) i siromašni rob Mustafa, sin Muhamedov, naib na sudu u Banjaluci - neka mu Bog oprosti grijehe i neka sakrije njegove mahane; hadži Ibrahim, sin; hadži Gazanfera, trgovca; hadži Husejn, trgovac; hadži Omer, trgovac; hadži Sefer, trgovac; drugi hadži Ibrahim, sagraki, trgovac; hadži Perviz, trgovac; drugi hadži Hasan, sin Isa-Balije; Bekir-čelebi, sin hadži Mustafe; Osman-čelebi, sin Muharema, ćehaje; Omer-čelebi, sin Hurrema, ćehaja; Ahmed-katib, trgovac; hadži Mumin, trgovac; Mehmed, muzičar iz Banjaluke; Alihan, trgovac; Alija, sin Ramadana Haval; Hasan, sin Omerov, mutevelija; Abdi Šah Turhan; Omer, hajat (krojač); Derviš-čelebi, sin hadži Ibahima; Selim-čelebi, sin Hizra, trgovac; ponos njemu ravnih - Hasan, čauš Visoke Porte; Halil-efendija, hatib i drugi prisutni.

Bog mi je dovoljan.

---

⁷ Kur'an, 2:181.

Pošto je spomenuti vakif izvršio izmjenu i preinačenje u pogledu vakufa kojim on raspolaže, izmijenio i preinačio neke odredbe, ja sam donio presudu o njegovoj pravnoj valjanosti i opozivosti, ja, kome je Bog potreban - neka je On slavljen - Muhamed, sin Kemalov, kadija u Banjaluci, muftija, mufettiš (inspektor) za bosanske mukate - neka im Bog oprostí grijehé.

Pečat:

Pomoć od Boga traži Muhamed

1025/1616.

Navedeni vakif - neka Bog trajno prosipa svoje blagodati na njega, na vakifa hadži Sefera, sina Ferhadova, koji je uvakufio navedeni vakuf i podigao džamiju za obavljanje džume i dva bajrama, za koju je došla sultanska dozvola, a koji je odredio da u njegovoj darežljivoj ruci (dok je on živ) bude povećavanje vakufskih službi i izmjene troškova - taj spomenuti vakif došao je na svijetli šerijatski sud i na zborište čiste vjere, i pošto se ustanovilo da je saglasno odredbi njegove vakuf-name, koja je napisana 1028/1618. godine, a kojom je odredio da on ima pravo izmjene i dopune - on je izjavio i potvrdio da spomenuti vakif, ako bi htio da upotpuni (poveća) svoj vakuf do iznosa od 300.000 akči, treba u prvom redu da izdvoji iznos od 105.600 akči i pridodaje sumi od 194.400 koju je ranije uvakufio.

Nakon primopredaje, od spomenutog iznosa izdvaja 24.000 akči koje ostavlja kao dug koji treba da izmiri vakuf koji je pod njegovom upravom. Spomenuti uvakufljeni iznos mutevelija vakufa treba da dadne u promet. Od novaca koji se prikupe i dobiju od tih kamata za hatibsku dužnost određuje se 4 akče dnevno; za ser-mahfilsku dužnost 2 akče dnevno; za imamsku dužnost 5 akči dnevno; imamu za učenje sure Jasin iza sabah-namaza, sure an-Naba' iza ikindije-namaza, sure al-Mulk iza jacije-namaza određuje se po 3 akče dnevno.

Dalje se određuje: 4 akče dnevno učitelju koji djecu obučava, njegovom kalfi 2 akče dnevno; svakom od dvojice mujezina po 4 akče dnevno neka se daje. Za dva devra po jedna akča dnevno; dvojici kajjima dnevno po 2 akče neka se daju; od njih dvojice jedan u džamiji a jedan izvan džamije treba da obavljaju potrebne službe i da jedan drugome pomaže. Onome koji bude obavljao dužnost muarrifa, sallahana i devrhana 2 akče dnevno njemu se daju. Za mutevelijsku službu neka se troši dnevno 7 akči, za džabijsku 3 akče dnevno, a za katibsku 2 akče dnevno.

Dvije akče dnevno neka se daje za obavljanje katibske službe; tri akče dnevno neka se daju za nazirsku službu, i naredio je neka se odredi prvom mujezinu jedna akča dnevno da uči tri puta suru al-Ihlas iza podne-namaza uz

po jednu akču dnevno. Određuje se za ogrjev za mekteb jedna akča dnevno. Neka se daje ložaču 60 akči. Kao dodatak u mome vakufu, neka se svaki dan uči deset časnih džuzova. Svakome džuzhanu (ko uči džuz) neka se daje po dvije akče dnevno, a noktadžiji također dvije akče dnevno. Određuje da od spomenutih džuzova jedan (džuz) uči hatib, jedan imam, jedan mujezin prvi, jedan mujezin drugi.

Jedan krasni džuz treba da uči mutevelija, jedan džabija, jedan muallim, jedan halifa (kalfa), jedan muarrif, jedan katib, jedan kajjim za unutrašnje poslove, i to da se ne prekida. Dva časna džuzova neka ne uči jedan čovjek. Spomenuta dva devra neka se odrede mujezinima. Nad gradnjom koja je u mome vakufu neka se vrši neposredni nadzor i zgrade koje su nedovršene neka se dovrše. Zatim, kada vakufska glavnicica dostigne iznos od 300.000 akči, kako se, dok sam ja bio živ i zdrav, trošilo na plate i službe, neka se isto tako troši (i dalje). Kada se to zadovolji (namiri), neka se daje za učenje časnih džuzova i službi.

Mutevelijska dužnost i dužnost prvog mujezina neka budu u rukama mutevelije i neka to obavlja Veli-halifa, sin Hasanov, kojeg sam ja postavio (za muteveliju). Što se tiče drugih službi, neka budu u rukama ljudi, koje sam ja postavio na ta mjesta, dok sam bio zdrav (živ). Neka tako ostane i kad ja umrem. Vremenom, kada umre neki od službenika ili napusti službu, neka kadija te službe dodijeli onima koji budu odabrani od džemata. U slučaju da neko pozajmi iz imetka spomenutog vakufa (novac) uz moju garanciju, taj novac neka se namiri na 300.000 akči, ili iz mog imetka dok sam živ, ili iz moje zaostavštine.

U protivnom, neka se odgodi učenje časnih džuzova. Kada se to izmiri, neka se nastavi učenje onako kako sam odredio. Vakufim svoju vlastitu kuću u spomenutom gradu, Bogom šticenoj Banjaluci, u mahali Ibrahim-bega, čija je lokacija susjedima poznata. Vakufim uz kuću, bašču i prateće objekte - jednu vlastitu bašču koja se nalazi paralelno sa javnim putem u spomenutoj mahali i određujem svojoj ženi da stanuje, upravlja njome i da to koristi dok se ne preuda za drugog čovjeka poslije moje smrti.

Neka spomenuta žena za to daje godišnje vakufu dva puta po 100 akči. Poslije njene smrti, spomenuta kuća i bašče neka se posredstvom suda prodaju, a ono što se dobije neka se pripoji vakufskoj glavnicici i neka se to stavlja u promet. Ako ostane viška poslije plata službenicima, troškova za rasvjetu, prostirku, adaptaciju i opravke, i ako taj višak bude odgovarao količinski, neka se poveća učenje na pet džuzova. Ukoliko se spomenuti vakuf poveća, neka se daje po 5 akči dnevno jednom pobožnom i učenom alimu da drži vjersko predavanje u turbetu. Neka u ponedjeljak navečer i četvrtak navečer, te u noćima mubareć ramazana u mome turbetu na uobičajen način kajjim časne džamije neka pali svijeće. I opet, u spomenutom vakufu izmjene i preinačenja u službi neka pripadaju jedino meni. Zatim, troškovi i plate službenika spomenutog vakufa, adaptiranje i dovršenje zgrada koje su ostale nedovršene, zatim dobrovoljna nazirska

vakufska služba neka se veže za mišljenje šejhulislama u Banjaluci i muftije (koji fetve daje ljudima), ponosa kadija, Muhamed-efendije, te ekselencije i ponosa muderisa, Nazir-efendije, i neka se u pitanju određivanja službi, plata i nužnih troškova ne odstupa od mišljenja spomenute dvojice.

Moja je želja, dok sam zdrav (i živ), ako bude moguće, povećati učenje džuzova na 30. Ukoliko ne bude bilo moguće dok sam zdrav, neka se poveća na 30 džuzova od viškova koji će u mome vakufu vremenom narasti. U protivnom, od viškova i ostataka neka se poveća plata džabiji za 2 akče i katibu za 1 akču. Zatim, na ostale službe neka se poveća po redu, ako bude vakuf napredovao, rekao je.

Potom je donešena presuda o valjanosti i neopozivosti vakufljenja dodatnog iznosa i nekretnina radi povećanja spomenutog vakufa, te odredbe i registrovanje koje sadrži taj vakuf, svjestan razmimoilaženja koje postoji među uglednim prvim kapacitetima.

Ko ovo izmijeni (ovo uvakufljenje) nakon što je čuo ajet: "Onaj ko je (ga) izmijeni a zna kako glasi - pa grijeh za to pada na one ljude koji je (ga) mijenjaju, a Allah, zaista, sve čuje i zna..."⁸

Nagrada vakifu je obaveza vječno Živog i Plemenitog.

Ovo se dogodilo i zapisano je u prvoj dekadi mjeseca rebiu-l-evvela, blagoslovio ga Bog - neka je uzvišen i veličanstven - 1032/1623. godine po hidžri - neka je Poslaniku najvrjedniji pozdrav i poštovanje.

Svjedoci (pređašnji) i:

Ahmed-čelebi, hatib; Abdal Šaban Bešli-zade; Muhamed Šah, sin h. Mustafe; Jusuf Mustafa, kazaz; Derviš, krojač, sin Halilov; Muhamed Bosna; Osman, vojvoda; Pejale, čauš; Mustafa, slastičar; Ahmed-čelebi, sin Musafifendi; Muhamed al-Muhtesib; Husejn-beg, emin Mahkeme; Muhamed-beg; Ali-halifa, mutevelija; Ibrahim-čelebi, imam; Muhamed Arab-zade; Rustem, čauš; Mumin-aga, baždar; Perviz, muhzir (službenik na sudu koji radi sa strankama, dovodi ih, proziva); Mustafa, muhzir, i ostali prisutni.

Prijevod:

Bisera Nurudinović

⁸ Kur'an, 2:181.